„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Бранка“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Бранка“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова

Број 16. У Новом Саду, у уторак 6. (19.) фебруара 1901. Година XVII.

†

Марко Миљанов Дрекаловић,
војвода кучки.

Са Приморја српског из Боке Которске, од убавог града Ерцег-Новог, допаде нам први глас: да је на Сретеније Господње у вечер тамо испустио своју витешку душу војвода Марко Миљанов, на рукама тешко ојађене верне му љубе г-ђе Стефе, која га је за све време предуге и претешке му болести и дворила са ретким самопрегоревањем.

Мада смо знали е „нема јунака ког не чека рака“, ипак нас је ова тужна вест потресла до дна душе, која нам је за часак клонула под овим тешким бременом, знајући добро, шта је свеколико Српство изгубило смрћу овог необичног човека, правога дива.

На глас смрти војводе Марка неће само закукати јадне тужбалице у његову јуначком племену, широм Црне Горе, него ће се за њим пролити многа топла суза по свима осталим српским крајевима и далеким страним земљама, где се знало и разбирало за његова витешка дела, која беху славом овенчана. А ко беше сретан макар једном само за живота, да га је видео и чуо слатку беседу, која предисаше рајским мирисима небеске му душе, тај ће га се вазда сећати, као неког надземаљског бића, чија појава осваја и очарава.

За потоњих петнаест година, цвет европске госпоштине, знаменитих научника, књижевника, новинара из бела света, туриста свију народа, који су доходили на Цетиње да виде јуначку Црну Гору, већина њих није се хтела у свој завичај натраг вратити, докле није пошла на Медун да види не само црногорску, него целог Српства дику војводу Марка Миљанова, који је све те госте у својем дому почастио, разговорио и у свему задовољио, да су свиколици од овог виђења понели најлепше успомене. То се видело доцније по њихову писању, којим су сваки у својем народу износили најтоплије утиске, дивећи се простом животу, духовитости, импозантној јуначкој појави, необичној скромности и детињој чедности душе војводе Марка.

Знаменити Талијани, који су доходили војводи Марку и о њему много писали, прозвали су га дичним именом: Црногорски Гарибалди, знајући добро, да је Марко достојан тога имена.

По тим искреним симпатијама највиђенијих људи разних народа и њиховим безпристрасним оценама најбоље се види права величина нашег узор-јунака војводе Марка, који се родио и одрастао у једном од најсиромашнијих племена црногорских, племену Куча Дрекаловића. Ту је он провео своје детињство пасући овце и козе по врлетним планинама и уживајући безкрајну слободу, која је годила млађаној му души. Ту су га остали пастири научили разним јуначким играма, којима је јачао телесну снагу, а слушајући непрестано дивне народне јуначке песме, њима је челичио свој дух, који му се више пута отимао да са ових највиших литица погледа у најшире просторе, чак тамо преко многих снежних планина, за којима, као што му јуначке народне песме казиваху, робују под Турчином рођена му српска браћа.

Све јаче ројење таких мисли у души младога пастира, заносило га је у све новије и новије непознате светове, који га стадоше на брзо тако одушевљавати, да је једног дана поверио своје стадо другим пастирима, а сам пошао дома, где га је мајка дочекала разрогачених очију, горопадно узвикујући: А где ти је стадо, вуци те појели, да бог да. На што јој Марко озбиљно рече: Нећу ти ја више стадо чувати то ђавоље, но ми одмах купи пушку, која ми је милија но читаво крдо оваца које сам у планини оставио.

На таки говор својега сина, мајка црногорка стаде савлађивати свој гњев, одговарајући му набусито: Немам ја пара да ти пушку купим, но ако сси пиле од сокола ено ти на друму бесних и оружаних Турака, којима отми од оружја што ти је драго, а прођи се имене јадне, која морам ићи у планину за овцама.

Као варница на барут пало је тако мајчино световање, на радоснуу душу попут срне лаког пастира, који ссе тога часа први пут одбио од своје куће, да јој се послс два дана врати оружан пушком о рамену и оштрим јатаганом, које је отео од првог Турчина, којег је на друму срео, али га из благодарности није хтео убити. Марку беше тада 14 година.

За тим је Марко уз благослов мајчин пошао у хајдуке, прво са једним другом Јошом Станојевим, а после са већим четама, с којима је допирао до шосред Старе Србије, тражећи и бијући само оне Турке крвопије, који су му сатирали и убијали мукотрпну српску браћу, верујући тврдо. да тиме испуњава свети аманет косовских јунака.

Све је већма пуцао глас Маркова јунаштва и оне свете и родољубиве ствари којој се посветио, те му се многа јата Арбанаса стадоше нудити, молећи га да их прими. С њима је Марко ударао и Турску царску војску, којој се ваљало осветити за пустошење српског или арбанаског села. Многе српске манастире по Старој Србији Марко је хранио и ослобађао, од напасти Турске.

Па пошто је Марко упутио више јаких осветничких чета да наставе што је он сретно започео, беше претурио 20 година, а његова јуначка дела певали су у велико не само Црногорски, него и Арбанашки гуслари, то га на скоро витешки књаз Данило I. позове у чету својег перјаника, у којој махом беху вазда само највећи јунаци.

Ту на двору књаза Данила беше за Марка прва школа, где је на свакодневним седницима слушао најмудрије људе својега доба, како са књазом беседе о разним народним потребама и ратним приликама, у којима се он већ доста добро разумевао, те су му допуштали да и он коју рекне у томе послу. Књаз Данило заволи Марка јако, назирући зар у њему својим проницавим умом будућег својег верног саветника и великог јунака, па га је свуда собом водио, дваред у стране земље, Италију и Аустрију. на којим је путевима велики природан ум Марков развио се и научио више, но што би други могли на великим школама научити.

Разуме се по себи да је Марко за сво време књаза Данила био у свима биткама међу првима, докле није књаз Данило погинуо од мучког убице 1860. те га на престолу насљедио књаз Никола, који је Марка тако заволео да му је даривао војводски чин у племену Куча Дрекаловића, али га је задржао дуже времена крај себе на двору, да га Марко учи витешким подвизима, а књаз је зато Марка научио читати и писати, које Марко дотле није имао нигди прилике да научи. Обојица се радоваху обостраним успесима те се узајамно све већма заволеваху. У том је добу Марко био најсретнији.

Није могуће овде изрећати све оне крваве ратове, које је књаз Никола водио за све дуго време своје владавине, али ваља знати да је војвода Марко као један од највећих црногорских јунака и књажевих искрених саветника у свима тим ратовима имао удела и као победилац ретке среће. ма да је већином из тих бојева излазио „крвавијех руку до лаката.“

Велики војнички таленат војводе Марка, којег страни стручни писци називају правим генијем, побрао је многе ловорике нарочито у оним многобројним биткама турско-црногорског рата од 1876.—1879. закључно. Ту се најбоље показало у свој светлости својој богом дано му тројство: необична снага духа, велика памет и хитлена војничка вештина, које су га и уздигле до славне висине, до које је веома мало самртних људи доспело у Црној Гори. А много је казати: оданост, љубав и поштовање до крајњих граница код свеколике црногорске војске и читавог народа, не само у Црној Гори, него у свима суседним јој јуначким племенима љутих Арбанаса, могао је на жалост само и једино стећи и уживати војвода Марко Миљанов, којем беше заветна мисао: да целог својег живота негује љубав и заједницу међу Црногорцима и Арбанасима не само оним који живе на границама Црне Горе, него и свим другим који су посејани по читавој турској царевини.

Колико је пута у животу војвода Марко узјахао на коња својега, па узев једног или највише два Арбанаса од својих комшија да га прате, вијнуо се по мрачној ноћи те заданио сред Старе Србије, обилазећи најглавније Арбанашке вође, с којима је вазда бесу (веру) држао, те је с њима на скуповима већао: да ли ваља и кад и где ударити и потући царски аскер (војску), који им пакост чини, или ваља чекати на згодније време. Ту је Маркова реч одлучивала, јер он им је свагда у помоћ слао не само католике Арбанасе, него и своје јуначке куче, кад је требало где Турчина сатрти. Зато су га љубили и поштовали свуда Арбанаси, који су му са разних крајева више пута своје изасланике слали и својим шуровима (печатима) од више стотина њих главних људи као подписника преко војводе Марка тражили за време рата савез са Црном Гором.

Војвода Марко беше велики Србин и родољуб у најузвишенијем смислу тих речи. Његово је срце подједнако топло куцало за све делове раскомаданог српства, које је свагда у себе спајао, саосећајући сваки одкуцај среће или несреће у појединим деловима. А кад је стао развијати родољубиве своје мисли о јединству целокупног српског народа, говорио би свагда тако разложно, веома топло, одушевљено до заноса, да би и српска деца морала за њим поћи да помогну остварење ове, сваком Србину тако миле и свете заветне мисли.

Но ко би могао набројати све оне људске врлине које су красиле овог дива, са којим би се и већи народи могли подичити. То ће јамачно учинити млађи нараштаји црногорске омладине, оне која данас учи школе раштркана по читавом свету. И кад се врати у свој завичај да уложи овде прибрано знање и науку на подизању просвете и сваког другог благостања у земљи, они и нико други биће дужни да се сете војводе Марка Миљанова, по својим племенито-идејалним тежњама и смеровима у напредном и слободоумном правцу можда јединога светлога представника старих Црногораца. То ће измученим костима и напаћеном духу војводе Марка бити највећа награда за све оно што је много пута у животу недужан претрпио.

А шта да кажем још и теби, светла и блажена сени војводе Марка, којега трошно земаљско тело овога часа укопавају у милом ти завичају на Медуну граду, враћајући родној ти земљи што је њезино?! Хоћеш ли да врелим сузама оплакујем смрт твоју — па ја сам те преболног оплакао више пута за живота и онда кад смо се при растанку потоњем обојица загрљени целивали. Ја сам слутио да ће то бити „последњеје наше цјелованије“, а ти си знао да мораш умрети. И тад си казао шалећи се: проклете сузе како издају меко срце у човека. То беше твоја потоња шала самном, твојим старим пријатељем, који ти над још отвореним гробом из дубине ојађене душе као потоње „збогом“ узвикује:

Нека ти је лака груда родне земље у коју силазиш. А твој ће светао спомен вечито живети у народу, којег си љубио целим жаром своје велике српске душе!

Докле ниче ловор и мирисно цвеће,
Име твоје нигда погинути неће!

А. П—вић.

Погреб краља Милана.

Земља је већ сакрила тело краља Милана и он већ борави у фрушкогорској земљи. Краљ Милан је сахрањен с ванредним почастима. У Бечу је сахрањен тако, као да је члан царске породице....

Ми смо о погребу краља Милана, који се свршио у Бечу, донели таке опширне телеграфске извештаје, да нам скоро остаје само то да пабирчимо. Да би могли донети тај извештај, ми смо са свршетком листа задржали и дали смо налог пештанском кореспоненц биро-у, да нас што опширније извести, ма како доцкан било. Тако смо и добили два телеграма: један са 272 речи, а други са 106 речи. Један дошао у 11 сати ноћу, а други у $11^1/_2$ сати ноћу. Тако се морало скоро до јутра радити и у редакцији и у штампарији, да се не би лист задоцнио. Ову сад допуну доносимо по бечким листовима.

Извештај о оној тужној свечаности, која се обавила у Карловцима и Крушедолу, доносимо од нашег нарочитог извештача.

Погреб у Бечу.

И ако је време било врло хладно, тако те се једва могло стојати на пољу, сакупило се велико мноштво света у оним сокацима, куда се имало провести мртво тело краља Милана на путу од српске цркве према станици државне железнице. Полиција је морала непрестано настојати око тога да омогући пролаз спроводу. Многи сокаци били су управо сасвим затворени, те је у њима престао сваки промет. Од цркве до станице правили су војници шпалир.

Око три сата после подне почеле су стизати кочије. Свештенство је дошло у великом орнату. Од свештенства били су ту: парох Мишић, војни свештеник Павао Болдна, архимандрит Калинеску и архиђакони Уршуљац и Пантелић. После њих дошао је владика Владимир Репта, а најпосле око $^1/_2$4 сахата патријарх Бранковић у затвореној дворској еквипажи.

Међутим се у цркви сакупили многи дворски и државни достојанственици. Били су тамо заједнички министри Калај и Кригхамер, министар-председник Кербер са свима аустријским министрима, угарски министар на краљевском двору гроф Сечењи, председници обе куће парламента кнез Виндишгрец и гроф Фетер, адмирал Шпаун, бечки начелник Луегер и др. Затим су били сви чланови српског посланства, а и посланици свих држава, осим руског. Био је у цркви и српски посланик у Берлину Богичевић, румунски посланик у Риму Катарџи, Владан Ђорђевић и пуковник Константиновић. Као изасланици краља Александра били су тамо ађутант пуковник Лазар Петровић и генерал Драгутин Франасовић. Румунског краља заступао је мајор Ексарко.

Око $^3/_4$4 сахата довезли су се до главних црквених врата надвојводе Фрања Фердинанд, Фердинанд Карло, Ле-

ополдСалватор и Рајнер, те одмах ушли у цркву. Тачно у 4 сахата дошао је цар-краљ Фрања Јосиф, те га је патријарх Бранковић са свештенством дочекао пред црквом. Кад је владар ушао у цркву, благословио је патријарх Бранковић мртво тело и одржао опело. Кад је опело свршено, узеше дворски слуге и лични лакаји краљеви мртвачки сандук, те га однесоше на мртвачка кола. Затим се кренуо спровод.

Напред је ишао један слуга погребног друштва „Конкордија“, носећи црн крст, на ком је с једне стране било записано сребрним словима име Краљ Милан I а с друге стране број 1901. Спровод је отворило једно оделење хусара, а за њима је ишао на коњу дворски комесар Рознер. Затим су дошле две дворске кочије; у једнима је био врховни дворски комесар Пуш, а у другима четири дворске слуге. Иза њих је јахала једна ескадрона коњице, а онда су ишле дворске кочије, свака са шест коња. У првима је био коморник Чески а Санта Кроце, а у другима гроф Зичи. За њима су ишла мртвачка кола, у којима је било упрегнуто шест вранаца. Код првог пара ишао је први коњушник гроф Кински и дворски саветник Слатин. Кола су пратили са обадве стране четири племићска пажа с воштаницама и четири лична лакаја, десно шест арсијерских и осам трабантних гардиста, а лево шест угарских гардиста и осам гардијских коњаника. Гардијска пешадија правила је с обадве стране амбулантни шпалир. Иза мртвачког сандука ишао је краљ Фрања Јосиф с надвојводама и осталом пратњом до „Ренвега.“ Одатле су отишли посланик Христић и чланови посланства српског у дворским кочијама даље, а краљ се с пратњом уставио и поздравио по војничку мртвачки сандук. Једна компанија пешадије и једна ескадрона коњице били су на крају спровода.

Целим путем тискала се неизмерна гомила света, која је постајала све већа, што се пратња више примицала станици.

Кад је пратња стигла до станице, скинули су опет дворски лакаји сандук и сместили га у посебна железничка кола. Патријарх Бранковић прекрстио је још једаред кола и воз се кренуо у 5 с. 10 м. Истим возом отишли су патријарх Бранковић, гроф Зичи, посланик Христић, и још неке службене личности.

* * *

Погреб краља Милана у Ср. Карловцима и Крушедолу.

(Од нашег изаслатог извештача.)

Уз необично многобројно учешће и с правим краљевским почастима погребено је у суботу мртво тело бившег српског краља Милана Обреновића IV. На тај погреб слегао се у Карловце, које су опет доживеле један историјски догађај, силан свет из јужне Бачке, Срема, па чак и Баната, тако да се спољашња физиономија Карловаца сасвим променила. По извешћу начеоника карловачке железничке станице дошло је у Карловце 2. (15) о. м. после подне железницом до 600 особа, 3. (16.) о. м., до дворског воза, 2040 особа; које колима, које пешице дошло је из околине преко 2000 особа, и кад се узме, да су Карловчани учествовали најмање са 2000 особа, може се казати, да се на овај погреб слегло до близу 7000 особа.

На железничкој станици у Новом Саду било је у суботу у јутро необично живо. Силан свет из Новог Сада и околине чекао је јутарњи горњи воз, да иде с њим у Карловце. Кад је воз са приличним закашњењем стигао, навалио је свет и у часу је воз био препун, тако да су кондуктери имали муке, да оне, који нису могли да добију места на редовном возу, увере, да ће после кратког времена ићи у Карловце засебан воз. И тај засебан воз био је дупком пун.

Спољашњи изглед Карловаца сасвим се променио у суботу. На железничкој станици били су сви фењери увијени у црн вео и запаљени; на станичној згради беху истакнуте мађарска и хрватска застава у црном велу. Станични шеф Карло Колер постарао се, да станица буде у што прикладнијем стању за ову прилику. Близу станице, на почетку пута у Карловце, била је подигнута капија, увијена у црно, са сликом краља Милана и са српском краљевском круном на врху, а таква иста капија била је подигнута и на уласку у Карловце. Улички фењери били су увијени у црн вео и беху запаљени, балкон на патријаршеском двору био је увијен у црно, а на двору истакнута црна застава. На свима црквама карловачким, јавним зградама и на многим приватним кућама биле су истакнуте црне заставе, а више угледних карловачких грађана истакли су српску тробојницу увијену у црн вео.

Дан пре погребних свечаности дошли су у Карловце: Одељни предстојник за правосуђе Вјекослав Клајн, велики жупан сремске жупаније Петар пл. Јурковић, жупанијски главни физик др. Иван пл. Рогулић, управитељ жупаније Густав Кулчар, котарски предстојник др. Тјешимир Михичић као изасланик жупанијске области; осим тога дошли су: заповедник земаљске жандармерије пуковник Драгутин Бедековић од Побјеника и капетан Иван Шварц, водни заповедник у Митровици, а с њима је дошло до педесет жандари, јер се било чуло, да ће из Србије доћи многи, који ће демонстрирати против тога, да се мртво тело краља Милана погребе у Аустро-Угарској. Та је бојазан била неоснована, јер из Србије нико није дошао на погреб и овај велики контингенат жандара није имао друга посла, већ да само помаже у одржању оног примерног реда, за који се постарала местна власт карловачка. Путем, којим ће спровод проћи до саборне цркве, био је човек до човека; нарочито на пијаци беше много света. Балкони и прозори на кућама, што гледају на пијацу, били су препуни гледалаца.

У суботу у $^1/_2$11 сахати измарширала је на станицу почасна компанија од ц. и кр. 70. пешадијског пука са заставом и музиком под командом капетана Герија. Војска је била у пуној паради са јеловим листом за чаковом. У исто доба довезли се на станицу: Одељни предстојник Клајн, вел. жупан Јурковић са својом свитом, представништво града Карловаца на челу са замеником градоначеоника Лазом Обреновићем, вар. сенатором (градоначеоник Јанковић беше болестан), представници свих власти, корпорација и установа, чиновници српских автономних власти in corpore и изасланства из околних места. У 11 сахати изишао је на станицу у потпуном архијерејском орнату епископ бачки г. Митрофан Шевић, а с њиме ови свештеници: Јефтимије Вукадиновић прота земунски, Јован Вучковић протојереј и ректор богословије, Милан Ћирић прота новосадски, Авакум Стајић, прота митровачки, протојереј Димитрије Руварац, Јован Јеремић прота карловачки, др. Георгије Летић протосинђел и професор богословије, протојереј Васа Константиновић парох карловачки, Георгије Видицки протосинђел и настојатељ ковиљски, протојереј Јован Живковић проф. богословије, протојереј Милутин Јакшић проф. богословије, Гаврило Ананијев синђел и проф. богословије, Иван Маширевић катихета на карловачкој гимназији, јеромонах Михајло Миловановић катихета на новосадској гимназији, јеромонах Валеријан Прибичевић проф. богословије, Стеван Јовић администратор парохије карловачке, Н. Ракић парох беркасовачки, Младен Поповић парох буковачки, Данило Брзаковић прот. капелан карловачки, јеромонах Корнелије Зубовић управитељ ман. Фенека, јеромонах Јосиф Рацковић намесник ковиљски, јеромонах Никанор Чалошевић патр. капелан, дворски архиђакон Данило Пантелић, протођакон Августин Бошњаковић и јеромонаси: Георгије из Новог Сада и Лаврентије из ман. Ковиља. Са свештенством су дошли: богословска омладина и ђаци, који су носили чираке и рипиде. На станици беше и госпођа Анастасија удова пл. Мајна из Новог Сада, блиска рођака династије Обреновића, са својим ћерима у жалбеном оделу; од родбине беше даље: барон Федор Николић са својим зетом бароном Гезом Дуком.

Пре доласка дворског воза, који носи мртво тело краља Милана, беше заказан долазак бана Хрватске и Славоније грофа Драгутина Куен-Хедервари ја, који је заступао Његово Величанство краља Фрању Јосифа. Но како бан није могао да доспе на особни воз, што у 11 сахати долази из Земуна, морао је доћи засебним возом и услед тога закашњења морао је закаснити и дворски воз са мртвим телом краља Милана. Кад је засебни воз са баном стигао и кад је овај изишао, ступио је на челу карловачког градског заступства пред њега заменик градоначеоника Лаза Обреновић и поздравио га у име града и свију местних јавних власти. Бан је одговорио на то, да у тужној мисији ступа на земљиште града Карловаца, али као поглавица ових земаља сматра за своју дужност, да првог и заслужног краља суседне и пријатељске краљевине Србије отпрати до вечне куће.

Затим се бан руковао са г. Обреновићем, па се поздравио са епископом г. Митрофаном Шевићем, одељним предстојником Клајном, вел. жупаном Јурковићем и осталом господом, која су му приказана. Бан је са свима остао на перону чекајући дворски воз, који у то доба већ беше јављен.

Тачно у подне стиже дворски воз, који је врло лагано ушао у станицу. Зачу се јасна команда, војска одаде почаст, застава се поклони, а музика засвира најпре царску, затим српску химну; сви присутни скидоше шешире, а звона са свих карловачких цркава зазвонише. Дворски воз су водили: саобраћајни управитељ Људевит Ковач, надзорник Бела Јармаји, надмерници Владислав Ковач и Јосиф Винклер и контролор Золтан Ураји. С истим возом дошли су из Беча: патријарх Бранковић са просинђелом др. Летићем и архиђаконом Пантелићем; затим: српски посланик у Бечу Христић, гроф Евгеније Зичи као заступник ц. и кр. врховног хофмајстера, Хенрик Милер витез од Рогоја као заступник ц. и кр. министра иностраних дела, владин саветник Јосиф Гауч витез од Франкентурна као заступник ц. и кр. врховног дворског маршалског звања, и секретар дворског церемонијала Виљем Непалек.

Чим је воз стао, изишао је из њега први патријарх Бранковић са својом пратњом и не поздравивши се с баном, брзо је прошао, сео на кола и одвезао се у двор. Затим су изишли из дворског воза остала господа, који се приказаше бану и осталим главним личностима. Затим је витез Милер предао управитељу жупанијске области Кулчару смртни лист и пропратно писмо за тело краља Милана, па је онда мртвачки сандук с телом покојног краља извађен из нарочито за то удешеног вагона, на ком прозори беху застрти црним завесама. Спољашњи сандук је од бронзе и дугачак је 2 м. 20 см., а широк 95 см. Затим су изнесени венци, и то прво диван венац од природног цвећа с црним тракама од краља Александра, а затим остали венци. Сандук је метнут на мртвачка кола, у која беше упрегнуто шест вранаца, па се онда спровод кренуо овим редом: У првим двопрежним колима возио се заменик градоначеоника Лаза Обреновић и управитељ жупанијске области Кулчар; у другим колима, запрегнутим са четири бељца, били су: бан и гроф Зичи; у трећим четворопрежним колима: велики жупан Јурковић и одељни предстојник Клајн; у четвртим двопрежним колима секретар банов владин перовођа Хервојић. Иза тога низао се остали спровод: почасна компанија, богословска омладина, ђаци с чирацима и рипидама, свештенство, један коњаник у средњевековном немачком витешком оклопу, ђак са црним крстом, они који су носили венце, па кола кола са мртвим телом краљевим. Одмах за колима корачао је као једини званични представник од краљевине Србије српски посланик у Бечу Христић у дипломатској одори са орденском лентом. Уз Христића ишао је и непрестано разговарао с њим Радоје Радојловић, управитељ поште и телеграфа у Србији, за кога веле, да је од краља Александра изаслат у поверљивој мисији, да му све јавља у погледу погреба; Радојловић је шиљао више телеграма из Карловаца у Београд и то под туђим именом. Уз њих је ишао и лични лекар пок. краља Милана др. Тепфер, који је у Бечу етерским инјекцијама дан и по вештачки одржавао живот краља Милана. У дугом низу ишло је за мртвачки коли градско заступство карловачко, представници власти и корпорација и грађанство. Звона са свих карловачких цркава непрестано су звонила, музика је свирала погребни марш, а богословска омладина је појала „свјати Боже“. Путем, којим је спровод пролазио, стојало је много народа, који је гологлав одавао почаст мртвом телу. Око сандука пошени су запаљени дуплири.

Кад је спровод стигао пред саборну цркву, чији улаз и унутрашњост беше црно драпирана, скинут је с кола мртвачки сандук, па је унет у цркву. У цркву су осим званичних учесника при спроводу пуштани само они, који су имали улазницу, па је ипак црква била дупком пуна. Мртвачки сандук положен је на катафалк, око кога беху запаљене свеће и намештено цвеће, а чело сандука положени су венци. Бан гроф Куен-Хедервари, гроф Зичи и посланик Христић стали су на узвишено место код патријарашког стола, а око њих остали високодостојници. На катафалку стојао је округао штит са озим латинским написом: „Milan rex primus Serbiae“, а испод тога девиза династије Обреновића: „Tempus et jus meum“.

Затим је отпочето опело, које је обавио патријарх Бранковић са епископом бачким Митрофаном Шевићем и горе споменутим свештенством. На кору је божанствено певао певачки збор српске велике гимназије карловачке под управом свог коровође г. Душана Котура. Дубоко је дирнуло све присутне кад архиђакон и патријарх споменуше у молитви „раба Божија Милана, краља србскаго“.

Кад је отпојано и последње „вјечнаја памјат“, патријарх је очитао још последњу молитву над мртвачким одром краља Милана, гимназијски збор запоја тужно „свјати Боже“, а српски посланик Христић, плачући, приступио је да целива мртвачки одар; сузе су врцале и Радоју Радојловићу и дру Тепферу, кад су приступали мртвом телу да целивају. Многи од присутних такође су целивали мртвачки одар краља Милана.

Људи темишварског сахрањивачког друштва подигоше тешки мртвачки сандук на рамена, изнеше га из цркве и положише га на кола. Док се то обављало, патријарх је отишао у двор и тамо је сео на своја кола, да иде у Крушедол, а бан с осталим високодостојницима одма се из цркве одвезао у Крушедол не посетивши патријарха сигурно зато, што је патријарх при свом доласку из Беча на станици прошао поред бана и не поздравивши се с њим.

Кад се кола с мртвим телом краља Милана кренула испред саборне цркве, звонила су звона са свих карловачких цркава, тужно појање „свјати Боже“ одјекивало је по карловачкој пијаци, а из те смесе гласова зачу се снажна команда:

— Hab't Acht! Compagnie rechts schaut! — компанија одаде почаст, а војничка музика засвира српску химну.

Беше то чудан контраст: Првог српског краља после Косова испраћа на његову последњем путу немачка команда и туђа војска!

Спровод је у Крушедол ишао овим редом: Напред на 100 корака возио се повереник сигурности Феодор Пајдак, а затим као вође спровода возили се: заменик градоначеоника Лаза Обреновић и котарски предстојник и изасланик жупанијске области др. Тјешимир Михичић, затим бан и гроф Зичи, одељни предстојник Клајн и велики жупан Јурковић, банов тајник Хервојић, патријарх Бранковић са епископом бачким Митрофаном Шевићем, српски посланик Христић, барон Федор Николић са својим зетом бароном Гезом Дуком, изасланици из Беча, више свештеника, па онда су долазила мртвачка кола и људи, који су носили венце. Војска није ишла у Крушедол, већ је из Карловаца одмарширала у Петроварадин.

Било је $^1/_2$ 2 сахата после подне, кад се спровод кренуо у Крушедол. Мртвачка кола са мртвим телом краља Милана ишла су лагано, а како је била љута зима и на Банстолу дувао јак ветар, пратња је измакла напред, те је раније стигла у Крушедол од мртвачких кола. Пут од Карловаца до Крушедола био је лопатама очишћен од снега. По околним брдима с обе стране пута било је искупљено много света, и то у почетку Банстола били су искупљени сви ђутуричари и винцилири, а на крају Банстола многи из Чортановаца, Бешке и других места равног Срема, све у групама, од којих су многи дошли на коли. У долу близу манастира било је света из Крушедола, Нерадина, Марадика, Гргетега, Ирига и осталих околних места, а код самога манастира искупило се доста интелигенције из Ирига и Руме. Људи, који су били на Банстолу, чекали су од 8 сахати ујутру, да прође спровод и како је била стегла хладноћа с ветром, морали су да ложе ватре, да се огреју. На банстолској ветрењачи и на виноградској кући проф. Нинковића у марадичком атару вијле се црне заставе.

До доласка мртвог тела у манастир Крушедол била је у манастиру богата закуска; поред хладних јела било је разних дезертних и домаћих вина.

Мртвачка кола са телом краља Милана стигла су у $^1/_2$ 4 сахата по подне. Звона на манастиру, на ком се вијла црна застава, и на цркви села Крушедола звонила су. На улазу у манастир дочекали су мртво тело краља Милана: Патријарх Бранковић и епископ бачки Митрофан Шевић са придворним свештенством: протосинђелом дром Летићем, архиђаконом Данилом Пантелићем и протођаконом Августином Бошњако-

вићем; даље архимандрити и настојатељи: Анатолије Јанковић крушедолски, Иларијон Руварац гргетешки, Димитрије Бранковић беочински, Георгије Марјановић кувеждински; протосинђели: Иларијон Зеремски настојатељ хоповски и Георгије Видицки настојатељ ковиљски; игумни: Теофан Косовац привиноглавски, Митрофан Павловић шишатовачки, Сергије Попић раванички; настојатељи Нестор Опшић бешеновски, Серафим Винчић вел.-реметски, Милутин Јакшић мало-реметски, Корнелије Зубовић фенечки; јеромонаси: Конон Миличевић бив. професор монашке школе, Јосиф Јовичић гргетешки, Арсеније Поштић крушедолски, Герасим Ђукић, гргетешки ђакон Никанор и крушедолски ђакон. Од мирског свештенства: окружни протопрезвитери: Авакум Стајић митровачки Илија Перкаћански вуковарски; протојереји: Јован Јеремић карловачки, Васа Николајевић парох иришки; пароси: Лука Дане Мишић и Григорије Николић из Ирига, Григорије Јовић из Крушедола, Јован Чичулић из Марадика, Мане Вурдеља из Бешенова.

Мртво тело краља Милана скинуто је с мртвачких кола и унето је у манастирску цркву, те је патријарх са свештенством одржао ту мали помен. После помена бан Драгутин гроф Куен-Хедервари стао је у настојатељев сто и окренут према сандуку краља Милана изговорио је од прилике ове речи:

„Одговарам стародревноме обичају и дужности пијетета, ако управим неколико ријечи на овај тужни збор. Допратисмо у ову свету обитељ, — у којој почивају толики по српски народ заслужни мужеви — смртне остатке Његовог Величанства краља Милана, првог краља краљевине Србије, који је својим узвишеним владарским духом и радом стекао себи неумрлих заслуга по укупни развитак српскога народа у краљевини Србији и био искрено одани пријатељ нашег премилостивог Краља и Господара.

Свети оци ове древне обитељи чуваће његово тело с дужним пијететом, а ми, тужни зборе, узвикнимо духу његовоме: Вјечнија му памет!“

Бан је ово изговорио крепким и звучним гласом очевидно као заступник Њ. В. нашег премилостивог краља Фрање Јосифа на овом краљевском укопу. Речи су ове учиниле тим дубљи утисак на присутне, што су дошле изненада, јер им се нико није надао. На крају говора банова заорило се у трипут: Слава му!

После тога изнето је мртво тело из цркве и уз појање свештенства, манастирских ђака и остале пратње и уз звоњење звона обнето око цркве. За то време отворена је гробница кнегиње Љубице, која се налази одма код главних врата манастирских, а која за време помена беше покривена даскама. Ту над отвореном гробницом очитао је патријарх још последњу молитву и мртво тело краља Милана спуштено је у гробницу. Последња жеља првог краља српског после Косова испуњена је и он ће да борави вечити санак ту поред кнегиње Љубице. Нико од његове најближе родбине није био да му каже последњи опроштај! Но овострани српски народ гледаће на гроб првог српског краља после Косова с пијететом, с каквим гледа и на остале светле гробове у лепој задужбини деспота Ђорђа, манастиру Крушедолу...

Кад је мртво тело краља Милана спуштено у гробницу, изасланик ц. и кр. врховног дворског маршалског звања Јосиф Гауч витез од Франкентурна на лицу места, у манастиру, саставио је записник о сахрани и о месту, дану и часу погреба. Последњи акт погреба беше затварање гробнице.

После погреба су бан, вел. жупан Јурковић, одељни предстојник Клајн, др. И. Рогулић отпутовали у Руму, да вечерњим возом даље путују, а патријарх, епископ Шевић и остали вратили се у Карловце. У том се и остали разишли својим кућама и манастир је опет добио своју свакидашњу физиономију.

У $^1/_2$7 сахати у вече, био је у патријаршеском двору свечан ручак, на који беху позвани епископ Шевић, српски посланик Христић, гроф Е. Зичи, барон Федор Николић, барон Геза Дука, изасланици дворских звања, бивши лични лекар пок. краља Милана др. Тепфер, прота Милан Ћирић, протосинђел Георгије Видицки, вар. сенатор Лаза Обреновић, посланици Стеван В. Поповић и Стеван Поповић-Вацки, нар.-црквени тајник др. Лаза Секулић, изасланици жупанијске области Кулчар и др. Михичић и придворно свештенство. За ручком је гроф Евгеније Зичи мађарски благодарио патријарху на његову учешћу при погребу.

После ручка су гроф Зичи, српски посланик Христић и изасланици дворских звања у 10 сах. у вече отпутовали из Карловаца дворским возом, који је дотле чекао на карловачкој станици.

*

Свима је упало у очи, да је како у Карловци, тако и у Крушедолу било врло много жандарма. Њихово присуство у толиком броју било је сасвим излишно, јер није нико дошао из Србије да демонстрира, као што се бојали, а иначе ред беше примеран, те је заменику градоначеоника г. Лази Обреновићу и поверенику сигурности г. Феодору Пајдаку велики жупан г. Петар пл. Јурковић лично изразио на том баново и своје признање. Нарочито су жандарми у Крушедолу и сувише строги били, сузбијали су народ далеко од манастира те нису пуштали од искупљене интелигенције из Ирига никог у цркву, а овамо је од манастирских бироша више њих ушло у цркву. Та сувишна строгост никако није имала места, шта више, она је за најстрожију осуду.

*

Као што је горе речено, краљ Милан је сахрањен у гробници кнегиње Љубице. Архимандрит Анатолије Јанковић, питао је пре сахране једног старца из Крушедола, где је гробница, јер од манастирске братије није нико знао, где је она насигурно. Тај старац беше кувар манастирски у оно доба, кад је кнегиња Љубица сахрањена у манастиру, те је знао где је гробница њена и показао је сад тачно место.

Приликом сахране краља Милана отворен је заклопац на сандуку кнегиње Љубице, те се видело, да је тело покојне кнегиње сасвим добро одржано. **Ј. П.**

---

† Краљ Милан.

Данас хоћемо да донесемо, како се у Црној Гори пише о краљу Милану. Морамо признати, да се кнез Никола влада — витешки и племенито. „Глас Црногорца“ у последњем броју свом пише на првоме месту, а у црноме оквиру ово::

„У понедјелник вечер Њ. Кр. Височанство Господар добио је из Ниша од Његовог Величанства Краља Александра сљедећу депешу:

Његовом Краљевском Височанству Књазу Цетиње.

Са тугом у срцу јављам Вашем Краљевском Височанству, да је мој љубазни Отац, Његово Величанство Краљ Милан, данас преминуо у Бечу.

Александар.

Њ. Кр. В. Господар исте вечери одговорио Његовом Величанству сљедећом депешом:

Његовом Величанству Александру I. Краљу Србије

Ниш.

Искрено учествујем у Твојој дубокој тузи. Незаборавима је она врућа братска заједница, која ме с Твојим покојним Оцем спајала године 1876. и 1877. — у оне дане искушења, мука и напора Срба за ослобођење. У име оних чувстава, оних тежња у име добра и заједничких наших интереса ја Ти данас поднашам увјерење моје братске љубави, дружбе и вјерног пријатељства.

Никола.

На ову депешу Њ В. Краљ Александар одговорио је сјутрадан Њ. Кр. В. Господару:

Његовом Краљевском Височанству Књазу Цетиње.

Дубоко тронут Твојом пријатељском депешом, којом си ми моју велику тугу у неколико ублажио, ја Те молим да примиш изразе моје најискреније благодарности и увјерење мога вјерног пријатељства

Александар.

У понедјелник је преминуо у Бечу Њ. В. први Краљ Србије Милан Обреновић, отац Њ. В. Краља Александра, који га је за живота замијенио на престолу.

Бурни живот и грозничави рад покојњега Краља братске нам Србије, с којом се Црна Гора налази у тако тијесним везама и по заједничкој прошлости и по заједничким тежњама, да и не спомињемо природну заједницу српскога племена, морао је и на нас утицати, и за то се уздржавамо од опћега суда тога рада, који ће неумитна историја изрећи, када прођу тешке прилике, које се изнад раздробљеног Српства витлају.

Али на његовом свјежем гробу не можемо прећутати ону братску заједницу на бојноме пољу у последњем великом нашем рату 1876. године. Оно наше заједничко прегнуће и помоћ већ изнемогле у устанку за ослобођење браће наше у Босни и Херцеговини против силне турске царевине, а без ичије помоћи, осим правице и светости наше ствари, готови да за њу жртвујемо сами себе, и ако није донијело жељеног плода, у историји српскога народа остаје златном страницом, исписаном братском слогом, будном националном свијести, великодушним одлукама и јуначким дјелима, којима смо свијет задивили, његове симпатије добили, и потврдили наше народне животне силе и наше народне природне неодољиве тежње.

На тој страници је записано и име Књаза Милана, који је тада Србију потпуно ослободио и границе јој раширио, и не може га ништа избрисати.

Сјећајући се оних историјских дана, сјећајући се оног елементарног националног одушевљења, које нас је уједињавало и заносило од Ловћена до Авале по бојним пољанама, сјећајући се заједничких мука и жртава, наша је дужност да то и признамо на гробу Краља Милана, и да за то пожелимо мир пепелу његовоме и вјечни покој души његовој!

А младоме Краљу желимо, да у овој његовој великој синовљој жалости сви Срби из његове државе и изван ње допринесу љубављу и оданости, како ће моћи чвршће и успјешније одговорити своме великом позиву. Особито очекујемо од Црногораца, који се налазе у Србији, да се овој жељи нашој одазову; и нека знаду, да ћемо сматрати и цијенити њихову љубав и оданост према Краљу Александру исто као према нашем узвишеноме Господару, Књазу Николи.“

* * *

Спреме за погреб и парастос.

Кад је у суботу сахрањен у Крушедолу краљ Милан, онда је држан погребни парастос у Београду. О томе је издан овај:

ПРОГРАМ

ЗА ПОГРЕБНИ ПАРАСТОС ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

КРАЉУ МИЛАНУ.

Парастос ће се извршити 3. фебруара у 11 часова пре подне, у саборној цркви.

Чинодејствују: Његово Високопреосвештенство архиепископ београдски и митрополит Србије, г. Инокентије, са свима преосвећеним епархијским архијерејима и свештенством.

ПРИСУТНИ:

1. Дипломатски кор, 2. Родбина. 3. Министри 4. Државни Савет, 5. Народна Скупштина, 6. Генералитет и Пуковници у рангу дивизијара, 7. Бивши Министри-Председници, српски Посланици на страни, који се у Београду налазили буду, Министри и Краљеви Посланици на расположењу и Министри и Саветници у пензији, 8. Председници: Касације, Главне Контроле и Апелације, Председник Академије Наука, Ректор Велике Школе. Управници: Државних Монопола, Управе Фондова. Директор државних железница, Гувернер Народне Банке, Управник вароши Београда, 9. Председник општине престоничке са 10 одборника. 10. Депутације из народа, 11. Депутације из војске, 12. Госпође виших чиновника до ранга начелника министарства закључно. 13. Виши и нижи официри, 14. Чиновништво, 15. Грађанство, 16. Госпође, 17. Војска: од Краљевог Двора, улицама Краља Милана, Кнеза Михаила и Дубровачком, постројиће се трупе овог гарнизона. На заставама црне траке. Добоши застрвени црном чохом. Музике не свирају.

Војничке и ратничке почасти узвишеном покојнику:

При завршетку парастоса на „вечнаја памјат“ артиљерија са градског бедема испаљује три плотуна, за тим један батаљон пешадије испаљује три плотуна. Трупе узимају „на молитву“ при појању „вечнаја памјат“, а „покри с'“ по испаљењу трећега пешачкога плотуна.

ОДЕЛО:

Цивили: закључно до групе под бројем 13. Господа: фрак, бела марама, црне рукавице и црна дугмета, на цилиндеру флор. Декорације.

Госпође: црнину за дубоку жалост, црн вео. За групе 14., 15. и 16. за господу: црно одело, црна вратна марама, црне рукавице, флор на шеширу. За госпође: црнина или одело у тамним бојама, црни вео.

За официре:

Генерали: велика парадна униформа, остали: парадно. Сви носе знаке жалости према постојећој наредби господина министра војног.

Напомена. Господа и госпође из група 7., 9. и 12-е нека изволе узети улазнице за цркву у канцеларији Маршала Двора, јер се само с овима може ићи у цркву.

1. фебруара 1901. год.

у Београду.

Маршал двора
Ађутант Њег. Величанства Краља
ђенералштабни потпуковник
Мил. Ј. Николајевић.

* * *

Са погребног парастоса.

Јуче пре подне тачно у 11 часова извршен је на најсвечанији начин погребни парастос Краљу Милану по утврђеном званичном програму у Саборној Цркви београдској. На овом парастосу чинодејствовали су: архијепископ београдски и митрополит Србије г. Инокентије са четири епископа и преко 60 свештеника. Црква је сва била застрта црнином, а на нарочито спремљеном катафалку и по зидовима црквеним поређани су многобројни венци посвећени Покојнику. Пред 11 часова дошао је у цркву цео дипломатски кор; за тим министри и остали државни великодостојници са госпођама; цела Народна Скупштина и сви програмом одређени да буду у цркви за време овог свечаног а тужног чина. Тачно у 11 часова огласило је велико звоно на Саборној Цркви почетак парастоса, и у то време стигао је и Краљ са својом свитом и родбином. Кад је у цркви отпевана песма „Со свјатими у покој“, тада је председник министарског савета и министар спољних послова Алекса Јовановић држао у име Краљевске Владе посмртни говор о покојнику, износећи његове врлине и многобројне корисне тековине његове за Србију. После г. Јовановића, а у име Народне Скупштине говорио је потпредседник њен г. Драгутин Стаменковић такође о заслугама покојника. У име Академије Наука говорио је врло лепо о Основаоцу Академије пок. Краљу Милану Јован Жујовић, академик и проф. Велике Школе у пензији.

При завршетку парастоса, кад је почела песма „вјечнаја памјат“ артиљерија са градског бедема испалила је три плотуна из пушака. За све време овог догађаја постројене трупе узеле су „на молитву“, а „покри с'“ по испаљењу трећег плотуна.

У 12 часова завршен је погребни парастос краљу Милану.

По свима улицама од Двора до Саборне Цркве била је постројена сва војска београдског гарнизона, а силан народ из Београда и са стране беше прекрилио сав слободни простор у оним улицама, кроз које је прошао краљ Александар.

* * *

Размирица због преноса тела краља Милана.

Писмо краља Милана на цара-краља Фрању Јосифа, у коме је садржана његова последња воља о месту сахране, показано је српском посланику Христићу и ађутанту краља Александра, пуковнику Петровићу. На тој последњој вољи краља Милана било је споља назначено, да се има отворити тек после смрти његове. Из тога се види, да је за садржај писма наш краљ тек сада сазнао, те је и остао код тога да изврши жељу покојникову, и против воље краља Александра, који је хтео да се мртво тело пренесе у Београд. Да се о тој ствари живо расправљало између Беча и Београда, види се из тога, што су посланик Христић и пуковник Петровић још у четвртак после подне изјавили, да још није сигурно где ће бити сахрана. Тек после аудијенције пуковника Петровића код краља, није било више никакве сумње о томе, да краљ не ће одустати од своје намере. Румунски посланик Катарџи је с тога телеграфски јавио у Рим и Букурешт: „На нарочиту заповед Њ. В. цара Фрање Јосифа сахраниће се мртво тело Миланово у манастиру Крушедолу.“

Политички преглед.

— **Немачка.** После парламентарне дебате о поштанским пошиљкама с пољском адресом прекорили су неки листови грофа Билова, да он хоће да уведе „нови пољски курз“. На то је службени лист „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ означио становиште грофа Билова у тој ствари, рекавши, да ће гроф Билов знати помоћи Немству у источним маркама против Пољака, особито у оним приликама, где би се државна организација могла злоупотре-

бити на јачање националних пољских тежња. Пољаци треба да знају, да ће они осетити јаку руку, ако у једној пруској провинцији желе бити што друго него лојални пруски поданици.

— **Италија**. Министарска криза у Италији је решена. Ново министарство саставио је Запардели као председник министарства и краљ је примио његову листу. Иностранa дела преузео је Принети, који је негда био противник тројног савеза, али се после, како сам каже, уверио о његовој користи за Италију. Запардели ужива у целој Италији глас врло скромна и поштена човека, а уз то је један од првих правника талијанских. Учествовао је још 1848. г. у рату за ослобођење Италије и био више пута министар за готово све гране јавнога живота. Одлучан је противник клерикализма.

— **Шпанија**. Немири у Шпанији заузели су врло велике димензије. У Мадриду је проглашено опсадно стање, пошто се на престоници виде сви знаци револуције. Манастири у Мадриду и другим градовима управо су бомбардовани камењем. Све мадридске пијаце и главни сокаци поседнути су од војске. Генерал Вајлер из почетка није хтео дати војске, да она угушује немире, те се чини да је војска на страни народа. По вестима шпанских листова влада већ од више дана министарска криза, али службено још није потврђена. По једној верзији имао би Силвела, а по другој Сагаста саставити ново министарство.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 5. фебруара 1901.

— † **Марко Миљанов**. Из Херцег Новога стигла је у суботу у подне црна вест, да је чувени и племенити црногорски војвода Марко Миљанов тамо после дугог боловања преминуо. И ако ова вест није дошла изненада, јер се знало да је војвода Марко боловао од неизлечне болести ипак је та вест овдашње пријатеље и поштоваоце јуначког војводе дубоко дирнула и ожалостила. Некоји овдашњи пријатељи покојног јуначког војводе на глас о смрти његовој телеграфским путем изјавили су своје најтоплије саучешће удови покојниковој госпођи Стефи. Војвода Марко Миљанов био је наш стари познаник. Први пут био је овде 1893. године, а други пут лане, где су га овдашњи Срби ванредно примили, јер су у војводи Марку познали ретког човека и Србина. Оба пута одсео је код свог старог пријатеља г. А. Пајевића, који је на глас о смрти његовој дао драгог му покојника у овдашњој саборној цркви великим звоном огласити, наредив, да три дана у сва звона звоне, докле се у гроб спусте самртни остатци врлог покојника, а то је данас у вече.

О његовом значају доносимо на првом месту врло леп чланак, а овде кличемо: Нека је лака црна земља славноме војводи Марку Миљанову!

— **Парастос дру Светозару Милетићу**. Велико-бечкеречки српски православни одбор решио је да се српском великану пок. дру Светозару Милетићу држи парастос у недељу 4. (17.) о. м. у 11 сахата до подне у св. успенској цркви што је и извршено.

— † **Милева Гавриловић**. У петак 2. (15.) фебруара умрла је у Сомбору госђа Милева Гавриловић, рођена Костић у 36. години свога живота. Покојница је била кћи дугогодишњег пок. архивара новосадског Стевана Костића, а сестра нашег уваженог пријатеља г. Петра Костића, пароха ст. футошког. Пре је била учитељица у Новом Саду, па се после тога удала за пароха Милутина Гавриловића у Сомбору. Била је врло савесна и вредна учитељица и честита супруга и мати. Оставља иза себе неутешног супруга и троје деце, Александра, Богдана и Даринку. Нека јој је вечан спомен!

— **Одликован Србин занатлија**. Пишу нам из Титела ово: Србобран је донео ову белешку: Члан удружења јужно-славенских радника у Паризу, Светислав Димић, награђен је од париске фризерске академије на овогодишњој свјетској и највећој утакмици L' Ondilation internationale првом наградом: златном медаљом, професорским крстом и почасном дипломом. На утакмици учествовали су највећи француски и свјетски вјештаци. На једној ранијој мањој утакмици добио је Димић другу награду: сребрну медаљу и диплому. Код свечаног раздавања награда у највећој сали фризерке академије, у присуству свију професора, министра просвјете и лијепих вјештина и многобројне публике, почасни председник Фонсје похвалио је Димића врло лијепим говором, а послије тога одсвирала је музика руску химну, јер су држали да је Димић Рус. Касније су донали да је он Србин. Овако „Србобран“. Како не стоји тамо одкуда је, држим, да није с горег пропратити својим начином ту ствар и поближе јавити. Светислав Димић је овдашњег ковача пок. Гавре Димића син. Тај млади човек је у 23. години. Свој занат је изучио у Београду, одакле је отишао у Бпешту, где се неко време бавио. Из Бпеште оде у Беч, где је око 3 године радио, па одатле оде о изложби у Париз. Говори се, да не ће у Паризу остати, већ намерава да у Лондон оде.

Новости са стране.

— † **Макс Петенкофер**. У прошлу недељу пре подне убио се у Минхену за време наступа меланколије професор Макс Петенкофер, чувени оснивалац експерименталне кемије. Родио се 1818. г. у једном селу у Баварској од родитеља ратара. Ујак његов даде га на науке, и пошто је свршио фармацију, узе га у своју апотеку. Но он не хтеде ту остати, те оде у глумце на неко време. Тек његова потања жена поможе му да сврши медицинске науке 1843. г. После тога био је најпре у Гисену у Либигову лабораторију, док најпосле не дође 1847. г. као изванредни професор за патолошко-кемијска истраживања у Минхен. Предавао је и дијететичку кемију, из чега се онда развише предавања о хигијени. Г. 1848. беснила је у Минхену колера, и он је проучавао начин како се шири колера, те какво значење има земљиште за развој њен. Основао је и свој властити хигијенски институт. Преко четрдесет година бавио се проучавањем појединих епидемија у Европи, и његове студије о колери су од великог интереса. Он је у њезиној појави и ширењу открио факторе, који се редовно понављају. Да докаже да сами бацили не чине колере, он је као старац од 75 година сам прогутао колера-бациле, па му се ништа није догодило.

— **Убила сестру из суревњивости**. Прошле године у августу месецу ужасан догађај узбунио је становништво руске престонице Петрограда и оближњег Царског Села. Прекрасна супруга барона Врангла, Шпањолка бујне крви, убила је из револвера своју 19-годишњу сестру — са суревњивости. Бароница је већ од дужег времена опазила, да њен муж поклања много пажње њеној сестри. Покушавала је, да уклони девојку од куће, али муж то није дао. Лане у августу барон Врангл отпутује у Петроград, а бароница употреби ту прилику да задовољи своје осветољубље: својом рођеном руком испали револвер на сестру и убије је. Крвница се сама пријави полицији, где је задрже у затвору. Свет се врло интересирао како ће се свршити бароничина парница и говорило се, да ће јој се ових дана изрећи пресуда. Али ономад се изненада отворе врата на затвору и лепа жена опет беше слободна. Наиме, истражни судија је нашао, да услед оне болешљиве суревњивости и ватрене љубави према мужу, која је дала лепој Шпањолци у руку убилачко оружје, она није била при свести, кад је извршила дело.

НОВИЈЕ.

Берлин, 4. фебруара. Генерал Вердер иде у Петроград са задаћом да уклони неке неспоразумке.

Лондон, 4. фебруара. Пронела се била вест да се на дан отварања парламента спрема атентат на краљев живот, па је с тога полиција употребила још већу строгост, него обично.

Лондон, 4. фебруара. Крунидба краља Едварда одржаће се 25. јуна по р. к., много раније иза наступа престола него што се пре икад одржавала.

Капштат, 4. фебруара. Бури су пре три дана прешли Оранж реку под Деветом.

Лондон, 4. фебруара. Положај у Пекингу опет је замршенији, те су изгледи за мирно изравнање мањи. Држи се да енглески посланик тражи одлучнију акцију, а гроф Валдерсе да ће кинеском двору предати ултиматум.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

После погреба краља Милана.

Земун, 5. фебруара. (Од нашег извештача). Сукоб српске владе са аустро-угарском изазвао је разне комбинације. Тако се у суботу, јуче и данас поговарало, да је због тог сукоба наступила министарска криза. Неки су говорили, да ће нову владу саставити Јован Авакумовић, а по другима Коста Таушановић. Но вест о кризи не потврђује се.

Тако се разно говорило и о томе, зашто краљ Александар није отишао у Беч, да последњи пут види свога оца. Каже се, да су телеграме, о опасном стању краља Милана, од њега крили, а зна се, да неко време страни листови нису били пропуштени у земљу, Кад је краљ Александар разбирао из страних новина, и дознао, да је стање краља Милана добило опасан вид, он се распитивао како нема никако директних вести о томе, онда се испостави, да су телеграме од њега крили. Министри се изговарали један на другога и кола се скрхала на једног, и кажу, да је краљ Александар тога министра својеручно ћушио. Министри у својим поверљивим круговима као да веле, да су то учинили по налогу краљице Драге. Ове су вести кружиле; неке се испоставиле као неосноване а истинитост других није могуће контролисати. (Исте вести ширише се и овде у Новом Саду; осим тога данас цело доподне говорило се, како је дошао телеграм из Београда, да се краљица Драга породила и да је добила сина. Наравно и та је вест неистинита, та било би и сувише рано! Нас су овде у редакцији питали, да-ли су те разне вести и у колико истините. Једва смо поред данашњег посла око листа доспели да наодговарамо. Међутим вест о министарској кризи у Србији свакако је у ваздуху. Свакако садашња влада мора пасти због сукоба с Аустријом. Неко мора понети одговорност за неуспех. Краљ не сме, онда мора влада. „Владати значи предвидети“, каже један немачки писац. — Ур. „Бр.“)

* * *

Уешингтон, 5. фебруара. Говори се, да је између североамеричких Сједињених Држава и Русије на трговинском пољу избила тешка криза.

Мадрид, 5. фебруара. Министарство ће, како се чује, у петак поднети оставку.

Де Ар, 5. фебруара. Бурски генерал Девет и Стајн са 3000 Бура прешли су код Хуткрала железницу. Енглези тврде, да су њихове гранате растерале непријатеља.

Пекинг, 5. фебруара. Данас је издата општа заповест целој војсци, што стоји под заповедништвом грофа Валдерсе-а, да се спремају за експедицију у унутрашњост Кине. Тиме хоће да приморају Кину, да брже испуни захтеве великих сила.

Трговина.

Нови Сад, 5. фебруара 1901.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	— —	14 К.	20 — — п
Жито ново друге каквоће	—	13 „	40 — — „
Зоб — — — — — — — —	—	10 „	60 — — „
Јечам нови — — — — — —	—	11 „	— — — „
Кукуруз нови окрњен — —	—	9 „	60 — — „
Пасуљ бели — — — — — —	—	14 „	80 — — „
Пасуљ жути — — — — — —	—	13 „	60 — — „
Вика — — — — — — — —	—	15 „	20 — — „
Мухар — — — — — — — —	—	12 „	40 — — „
Проја — — — — — — — —	—	9 „	— — — „
Вуна — — — — К. — —	150	—	— — — — —

Све од 100 кгр.

Огласи.

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ.

Један мали, али удобан стан у мојој мањој кући, јесте од 1. маја о. г. за издавање.

44 1—1 **ДАВИД ЋУРЧИЋ.**

ПОЗИВ*)

НА

ДЕВЕТУ РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

прве сентомашке штедионице деоничарског друштва,

која ће се одржати 3. марта п. р. к. у 2 часа по подне у заводским просторијама.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење присутних деоничара.
2. Поднашање билансије и извештај управе о раду завода у год. 1900.
3. Донашање одлуке у погледу поделе чисте добити.
4. Извештај надзорног одбора.
5. Давање опроснице управи и надзорном одбору.
6. Будући је рок званичног службовања управе истекао, нов избор управног одбора.
7. Избор три члана за оверовљење скупштинског записника.

У **Сентомашу**, 9. фебруара 1901.

УПРАВА.

*) На главној скупштини учествују сви они деоничари, који имају једну или више деоница, који су као власници деоница најмање 30 дана пре главне скупштине у деоничарску књигу уведени и који су најмање 8 дана пред гл. скупштину своје деонице са недоспелим купонима заједно у заводу депоновали.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА ЗА ГОД. 1901.

Гл. књ. стр.	ИМАЊЕ		круна	п.	Гл. књ. стр.	ДУГ		круна	п.
87	Благајна (готовина кр. 1900.) . .		27093	67	1	Деоничка главница		100000	—
91	Прима менице		512760	16	12	Резервни фонд		24200	10
88	Обвезнице		160029	—	89	Улози	501313·10		
85	Зајмови на хипотеке		70481	76		Углавн. камата	21134·02	522447	12
64	Предујмови (на нед. улоге)		5979	—	92	Недељни улози	23684·50		
25	Папири од вредности		1700	—		Углавн. камата	785·40	24469	90
26	Намештај	1066			80	Реесконт		83080	—
	10% одпис	166	950	—	14	Недигнута дивиденда од 1898. г. .		80	—
	Дужници		3220	56	43	„ „ „ 1899. г. .		64	—
						Камата за пренос		3500	—
						Повериоци		4231	12
						Чиста добит за 1900. год.		20141	91
			782214	15				782214	15

РАЧУН ГУБИТКА и ДОБИТКА за год. 1900.

Гл. књ. стр.	ГУБИТАК		круна	п.	Гл. књ. стр.	ДОБИТАК		круна	п.
27	Доходарина	2370·90			56	Камата на хипотеке		4898	32
41	Државни порез	2452·48			90	Камата на прима менице и обвез.		55603	47
42	Општ. прирез	832 74	5656	12	93	Купони страних завода		100	—
52	Тргов. коморска пристојба		49	61					
34	Станарина		600	—					
35	Провизија		157	36					
36	Чиновничке плате		6800	—					
75	Испл. камате на улоге		2057	57					
89	Углавн. камата на улоге		21134	02					
92	„ „ „ нед. улоге . .		785	40					
83	Трошкови		1943	80					
26	10% одпис о д намештаја		116	—					
	Губитак од 3 менице		1180	—					
	Чиста добит за 1900. год.		20141	91					
			60601	79				60601	79

У Сентомашу 31. децембра 1900. год.

Прва сентомашка штедионица деоничарско друштво.

Лаза К. Манојловић, књиговођа. **Лазар Дунђерски**, с. р. председник. **А. Георгиевић**, с. р. управитељ. **Ника Н. Николић**, с. р. благајник.

Прегледали, са главним и споредним књигама сравнили и у свему тачно и сагласно нашли.

37 1—3 НАДЗОРНИЦИ:

Гавра Гавански, с. р. **Др. Божа Плавшић**, с. р. **Тоша Хаџић**, с. р. **Коста Нићин**, с. р.

Власник и издавалац: Дружина Бранника — Одговорни уредник Јанко Перић. — Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.